

Hrvatskem in Ogerskem. Mi nikakor nismo za uredbo gimnazij, kakor so na Češkem, kjer drugi deželni jezik ni obligaten. Mnogo čeških dijakov se v gimnazijah ne uči nemščine in kaj je posledica tega? Da si jo pozneje z veliko težavo vbijajo v glavo, ker jo potrebujejo v javnem življenju. Marsikateri pade pri državnih izpitih vsled pomanjkljivega znanja nemškega jezika. Seveda pri tem je pa treba gledati, da se gojenje nemščine ne godi na škodo drugim predmetom, kakor se to godi pri nas na Slovenskem, kjer po srednjih šolah nemščina ni le učni predmet, temveč učni jezik, kar gotovo ni v duhu naše ustave.

Tako hitro še jezikovni zakon ne pride pred državni zbor, ker poprej je potrebno, da se stranke o tej stvari pogode, ali vsekako se stvar ne bode dala za zmiraj odlašati. Levica sama sili, da se ta stvar uravna, seveda njo vodi v prvi vrsti želja po nemškem državnem jeziku. Naposled bode pa potreba prisilila, da se parlament resno loti te stvari, ker poprej ne bode vspešnega parlamentarnega delovanja. Za naše poslance je pa dolžnost gledati, da jih ta trenotek ne najde nepripravljenih.

Proučiti morajo vse podrobnosti tega vprašanja, vse dosedanje postavne načrte, posebno pa tudi čudno postopanje raznih oblastij proti slovenskemu jeziku, da bodo pri dotičnih razpravah v odseku in v zbornici stavili primerne nasvete in pred vsem skrbeli, da novi zakon ne bode v kakem oziru nedoločen in pomanjkljiv. Naši nasprotniki bi se takoj poprijeli tacih pomanjkljivosti, ko bi zakon stopil v veljavo.

Pred vsem bode gledati, da novi zakon ne bode veljal le za državne urade, temveč tudi deželne in občinske, da našim nasprotnikom ne bodo več odprta kaka vratica za ponemčevanje. Posebno bi mi svarili pred tem, da bi se kake podrobneje določbe pustile deželnim zborom. Pred tem je toliko bolj potrebno svariti, ker jih je pri nas jako mnogo, ki hrepene po večji deželni avtonomiji.

Kaj da imamo Slovenci pričakovati od deželnih zborov, o tem smo že dovolj pisali, in torej mislimo, da nam danes ni potrebno več tega ponavljati. Zadosti je, če povemo, da štajerski in koroški Nemci baš sedaj nameravajo v deželnih zborih nemščino proglasiti za deželni uradni jezik.

Nevarnost, da se določitev podrobnostij v jezikovnem vprašanju prepusti deželnim zborom, je pa od dne do dne večja. Mej levičarji in Mladočehi se kaže neko zblizanje. Tako hitro se še pač ne bodo sprijaznili, ali vedeti se pa ne more, kaj vse prinese prihodnost. Dr. Gregr je sicer proti takemu sporazumljenju. Kdo pa ve, kako dolgo bode še dr. Gregr odločeval.

Mladočehi so za to, da se jezikovno vprašanje prepusti deželnim zborom. Kdo ve, če se kdaj Nemci in Čehi ne sporazumejo na tej podlagi. Če bi se zastran razmer na Češkem prišlo mej njimi do kacega sporazumljenja, potem gotovo liberalci nimajo nič zoper to, da se podrobnosti, ali pa tudi vsa stvar prepusti deželnim zborom, posebno ker bi na Koroškem in Štajarskem to bilo le Nemcem v največjo korist.

Iz povedanega je razvidno, da je potrebno, da jezikovnemu vprašanju Slovenci obračamo vso pozornost in nikakor ne dopustimo, da bi se to vprašanje zmatralo le za nekako postransko stvar, kakor bi radi nekaterniki pri nas, katerim se vedno očitneje vidi, da jim je narodno vprašanje že nekako trn v peti in bi ga radi potlačili. Dokler se postavno ne vrede vse jezikovne razmere, mora ostati to vprašanje za nas najvažnejše vprašanje, ker to je vprašanje našega narodnega obstanka. Tega stališča se je dosledno držal dr. Bleiweis do svoje smrti, in tega stališča se hočejo pa tudi v bodoče držati „Novice“.

Politični pregled.

Češkonemška sprava še vedno ni izginila z dnevnega reda. Zadnje dni je bil pravosodni minister v Pragi in se je posvetoval s predsednikom praškega nadsodišča o nadaljevanji razdelitve okrajev po narodnostih. V prihodnjem zasedanji baje vlada predloži deželnemu zboru češkemu predlogo ob osnovi novega okrožnega sodišča v Trutnovu. Namestnik grof Thun se pogaja s češkimi veleposestniki, da bi popustili svoj upor proti spravi. Ta pogajanja pa ne obetajo nobenega uspeha. Veleposestniki se trdno drže tega stališča, da se izvršitev dunajskih punktacij mora za tako dolgo odložiti, da se malo pomirijo duhovi na Češkem.

Državni zbor bode zboroval do 24. dne t. m. potem pa odide na počitnice in se snide zopet še le jeseni. Deželni zbori snidejo se kmalu po veliki noči. V maju in v juniji bodeta zborovali delegaciji. Skupna vlada bode tudi letos nekaj več zahtevala za vojsko.

Mladočehi. — Vodje Mladočehov obrnili so se do svojih somišljenikov po vsem Češkem za podporo. Vodstvo mladočeške stranke v Pragi se boji volitev. Prebivalstvo je že zgubilo v Mladočehe precej zaupanja, ker nimajo pokazati nobenih uspehov. Ako se kmalu razpusti državni zbor, morejo Mladočehi le s silnimi agitacijami obdržati dosedanje postojanke. Za agitacije je pa treba denarja, katerega morajo sedaj zložiti somišljeniki.

Ogersko. — V zbornici poslancev sta dva ministra Wekerle in Czaky se odločno izjavila, da se vlada hoče tudi za naprej strogo držati svojega cerkvenopolitičnega programa in ga bode tudi izvela. Učni minister smatra civilni zakon za jedino pravo pot iz sedanjega težavnega položaja. V Budimpešti so pa te dni zborovali ogerski škofje in sklenili spomence na vlado, kralja in papeža proti vladnemu cerkvenopolitičnemu programu.

Papež in Italija. — Edini vladar, ki ni papežu čestital k njegovi 50letnici je Umberto, kralj italijanski. O vzroku, da ni čestital, piše se različno. Eni pravijo, da je kralj nameraval čestitati, da je pa to opustil z ozirom na demonstracije tujih romarjev, ki so kričali v Rimu „živio papež-kralj“ in tako žalili kralja.

Vatikan. — Kakor se poroča iz Rima, odlikoval bo papež izvanrednega nemškega odposlanca, generala pl. Loë s Kristusovim redom, največjim papeškim odlikovanjem. Avstroogerski poslanik pri sv. Stolu grof Revertera dobi veliki križ Pijevega reda, francoski poslanik pri Vatikanu, grof Lefebvre de Behaine, ki že ima velika križca Pijevega in Gregorjevega reda, pa dobi baje tudi Kristusov red.

Bolgarija. — Premembi ustave, ki gre na to, da je vladar lahko tudi druge vere, to je ne pravoslavne bolgarske vere, ustavlja se najbolj pravoslavna bolgarska duhovščina in tej na čelu trnovski vladika Klemen. Da se pa stori konec

nadaljnemu rovanju vladčinemu proti premembi ustave, poskrbeli so za to vladini pristaši. Starega vladiko so namreč napali, ga zaprli v neki stamostan; zdaj pa zahtevajo, da se nastavi nov vladika. — Knez Koburžan povrnil se je z Dunaja, kjer je zadnji čas bival, zopet v Sofijo, kjer so ga prav sijajno vzprejeli.

Srbija. — Boj mej radikalci in liberalci bije se še vedno. Izgredi se vedno ponavljajo. Prvi upajo pri volitvah v skupščino dobiti le 30 odstotkov vseh mandatov, drugi pa 60. — Ruski listi, mej temi posebno „Novosti“ se bridko pritožujejo o neznosnem in nepotrebnem bratskem boju v Srbiji. Stranke naj bi se sporazumele in delale skupno v blagor naroda in države.

Rumunija. — V Bukareštu zasnovala se je nova protivladna stranka, ki je začela izdajati list, v katerem naravnost piše proti vladi in kralju, ter priporoča republiko. Rumunska vlada menda ne dela tem agitacijam nobenih ovir.

Belgija. — V mestu Tournai prišli so na sled vojaški socialistični zavezi. V zavezi so bili trije podčastniki in kakih 50 vojakov prostakov. Pri preiskavi zavezniki niso tajili svoje krivde, temveč so se še celo ponašali s tem, da so ustanovili tako zavezo rekoč, da vojaška suknja ni znamenje zatajevanja političnega in socialističnega mnenja. Kot vojaki torej, ki bi morali biti navdušeni za kralja in državo, so v svoji socialistični zavezi sledili ravno nasprotnim namenom. — Ta dogodek je pomenljiv v toliko, ker se je ž njim pokazalo, da se na Belgijskem za socializem že celo po vojašnicah dela propaganda.

Anglija. — Nasprotniki Gladstonejevi močno delujejo zoper homerulo. V Belfastu sešel se je shod 15.000 meščanov, na katerem se je proti predlogi homerule odločno protestovalo. Homerula spoznala se je enoglasno kot škodljiva za trgovino in industrijo in se je sklenilo, njeno vresničenje zaprečiti. — Na drugem shodu, ki je bil tudi v Belfastu proglasila se je homerula za izdajstvo. Navzoči so slovesno prisegli nikoli se ne podvreči dublinskemu parlamentu. Naposled sta se slovesno raztrgala homerula in podoba Gladstonejeva. — Vest, da bi se bil papež povoljno izrazil o homeruli, se ne potrjuje. Četudi se v vatikanskih krogih simpatizuje s homerulo, vendar papež z ozirom na položaj, — ker ima namreč homerula toliko nasprotnikov — ni izrazil proti nikomur svojega mnenja o homeruli.

Amerika. — Novoizvoljeni predsednik Zjedinjenih držav, Cleveland nastopil je svojo službo dne 4. marcija t. l.

Obrtnija.

Lim je vzrok!

Stara solidnost gine bolj in bolj — kupec in prodajalec tožita o tem in tudi pri lesnem obrtu se take prikazni pojavljajo vedno bolj pogostoma. Človek si kupi novo pohištvo, a v kratkem mu začno odletavati razni prilimani profili in okraski. Skoraj bi trebalo, da bi vsak dan hodil z limovo ponvo krog svoje oprave in krpal na desno in na levo. V svoji jezi gre kupec nad prodajalca in izdelovatelja ter mu predbaciva nesolidno delo. Žalibog, da ima čestokrat prav! A vendar je tudi dokaj slučajev, da je izdelovatelj zbral pri svojem delu vse moči in se pošteno trudil, napraviti kaj vestnega in solidnega, pa ves napor je bil zastonj; delo se ni obdržalo in če tudi je vzel suh les, vendar odpada kos za kosom. Tedaj pravi mizar, da je lim vzrok; fabrikacija lima se je vrgla tudi na nesolidno blago in preplavlja ž njim solidne de-

larnice. V tem ima mizar zopet prav, a le deloma, ker se nahajajo poleg nesolidnih tudi poštene izdelovalnice lima in dolžnost izvežbanega mizarja je, da lim pozna, da ve pravo blago kupiti in izbrati. Ko bi imel vsak lesni obrtnik potrebno znanje o lastnostih lima, njegovi uporabi in o njegovih preskušnjah, potem bi kmalu utihnile tožbe o slabem limu in izgovori zaradi njega bi kmalu ponehali. O preskušnjah lima imamo vže jako dobrih načinov in tu hočemo nekatere opisati svojim čitateljem.

Po starem pravilu poskušamo dobroto lima, ako ga v vodi raztopimo in ko je ležal 12 do 24 ur v vodi, z navadnim tehtanjem določimo, koliko je sprejel vase vode. Čim bolji je lim, tem več vode je sprejel vase. Ta metoda sicer ni povsem zanesljiva, a ker se jako lahko izvrši, jo je vendar priporočati. Pri tem poskusu tudi vidimo, če se lim uže v mrzli vodi raztopi. Za mizarja tak lim ni rabljiv, a vendar ga razne tvrdke priporočajo kot lim prve vrste. —

Pri namakanji lima je tudi treba opazovati, ako oddaje kaj svoje barve in vodo porujavi. Če postane voda rujava, je lim slab in treba ga je zavreči. Važneje še nego barva je opazovanje zdriza (Gallerte), ki nastane iz lima pri namakanji v vodi. Nekatere limove vrste vzemo vase 3 do 3½kratno težo vode a vkljub temu ostanejo posamični listi skupaj in tvorijo lep zdriz; druge se uže razidó, ko so se napile 2½kratne teže vode. Čim bolj je zdriz ohranjen, tem bolji je lim.

Še zanesljivejša je nastopna preskušnja: Namakaj 250 gramov lima 6 ur dolgo v 1½ litra vode in potem postavi lim z vso vodo na ogenj. Najbolje je, če ga kuhaš v vopeni kopelji, to je, ako posodo z limom postaviš v drugo posodo z vodo, tako, da se plamen neposredno ne dotika limove posode, temveč da jo greje le vrela voda. V tej kopelji kuhaj lim toliko časa, da se mu dokaj vode izpuhti. Še le ko tehta lim kacic 900 gramov, ga odstavi in pripravi za poskus.

Poskus se izvrši tako, da najprej prežagamo dva različna lesova, ki sta dolga 50 centimetrov in imata po 5 centimetrov v kvadratu, v dva konca, ki sta torej po 25 centimetrov dolga. Prežagane končne ploskve se potem zlimajo in 3 dni na kakem suhem kraju suše. Na to se obložita konca z utežmi; najprvo naložimo 25 kilogramov, potem pa pridevamo po 5 in 5 kilogramov.

Dober lim mora nositi pri tem poskusu vsaj 75 kilogramov.

Vzeti je treba seveda le suh les in vsako obteženje mora poprej nekaj časa vplivati, predno naložimo novo težo. Zato zadošča jedna minuta. Vsako minuto torej pridenemo 5 kilogramov.

Obrtnijske raznoterosti.

Obrtno-nadaljevalne šole na Dunaji. Na Dunaji je je 70 obrtno-nadaljevalnih šol z 234 razredi in ravno tolikim